

Uğur Gürsu, *Kazak Atasözleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2017, 1175 s. ISBN: 978-975-16-3330-9 (Tanıtma)

Ömer Güven¹

¹Ar. Gör., Amasya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Amasya, Türkiye

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Ömer Güven,
Amasya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Amasya, Türkiye
E-mail: omer.guven@live.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 15.11.2017

Kabul tarihi/Date of acceptance: 15.11.2017

Atıf/Citation:

Güven, Ömer. "Kitap tanıtımı: Kazak Atasözleri, Uğur Gürsu." *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt: 57, Sayı: 57, 2017, s. 275-277.
10.26561/iutded.370921

Atasözü, atalarımızın uzun denemelerine dayanan yargıların genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düstürlaştırılan ve kalıplaşmış biçimleri bulunan milletçe benimsenmiş özlü sözlerdir.¹ Atasözleri gelişip yaygınlık kazandığı toplumların adeta aynasıdır. Atasözleri sayesinde toplumların pek çok kültürel ve sosyal öğeleri ile yaşam tarzları, gelenekleri, görenekleri, inançları gün yüzüne çıkabilmektedir. Ayrıca derin gözlem ve tecrübeler sonucunda oluşan atasözleri insanlara yol gösterici niteliktedir. Sözlü kültür unsurları olan atasözleri aynı zamanda dil ve edebiyat bakımından da zengin veriler içermektedir. Çoğu zaman da mecaz anlam taşıyan atasözleri ile anlatılmak istenen düşünce ve yargılar etkili bir şekilde ifade edilmiş olur.

Kazak atasözleri ile ilgili Doç. Dr. Uğur GÜRSU tarafından 2017 yılında kapsamlı bir çalışma yapılmıştır. *Kazak Atasözleri* adını taşıyan eser, “*Kısaltmalar*”, “*Çeviri Yazı Sistemi*”, “*Ön Söz*” ve “*Giriş*” ile başlamaktadır. Ön Sözde ilk olarak atasözlerinin özellikleri üzerinde kısaca durulmuş ardından da bu çalışmanın hedefi açıklanmıştır. Yazar bu çalışmayı gerçekleştirmedeki hedefini; “Türkiye Türkçesindeki ve Kazak Türkçesindeki atasözlerini karşılaştırmalı biçimde ele alarak iki lehçenin atasözü zenginliğini ortaya koymak ve bunu yaparken de Kazak Türkçesindeki ve Türkiye Türkçesindeki atasözleri arasındaki ortaklıkları, benzerlikleri ve farklılıkları tespate çalışmaktır²” şeklinde ifade etmektedir. Ön Söz bölümünde son olarak kısaca eserin bölümleri tanıtılmış ve eserin hazırlanışı üzerinde durulmuştur.

Giriş (s. 14-22) bölümünde ise ilk olarak atasözü kavramı ele alınmıştır. İbrahim Şinasi'den başlayarak bu alanda önemli çalışmalar yapmış olan araştırmacıların atasözü tanımları ile çeşitli sözlüklerden alınan tanımlar üzerinde durulmuştur. Türkiye Türkçesindeki atasözleri tanımlamalarından sonra Kazak Türkçesinde atasözü terimi açıklanmıştır. Bunu yazar; “Kazak Türkçesinde atasözlerini ifade etmek için “maqal ve mätel” terimi kullanılmıştır ki, bu terim “maqal ve mätel” adlı iki ayrı sözcükten oluşmaktadır³” şeklinde bir değerlendirme yaptıktan sonra “maqal ve mätel” kavramları tanımlamış ve bu kavramların arasındaki farkları örnekler de vererek açıklamıştır.

Çalışmanın Birinci Bölümü (s. 23-287) *Türkiye Türkçesindeki ve Kazak Türkçesindeki Atasözlerinin Konularına Göre Karşılaştırılması* adını taşımaktadır. Bu bölüm de kendi içinde on dört konu başlığından oluşmaktadır. Bunlar; *Vatan, Millet, Halk ve Yönetim ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, Din ve İnanışlar ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, İnsan İlişkileri ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, Kişilik Özellikleri ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, Toplumsal Statü ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, Eğitim, Bilim ve Sanat ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, İş, Çalışma ve Meslekler ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, Hayat, Ölüm ve Sağlık ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, İnsan Vücudu ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, Özel Günler ve Merasimler ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, Giysiler ve Eşyalar ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, Yiyecek ve İçecekler ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, Hayvanlar ve Avcılık ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması, Tabiat ile İlgili Atasözlerinin Karşılaştırılması* şeklindedir. Burada her bir başlık altında

1 Ömer A. Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, İnkılâp Yayınevi, Ankara., 1971, s. 36.

2 Uğur Gürsu, *Kazak Atasözleri*, TDK Yay., Ankara, 2017, s. 17.

3 Gürsu, a.g.e., s. 20.

Türkiye Türkçesindeki ve Kazak Türkçesindeki atasözleri konuları bakımından tasnif edilmiş ve örneklerle desteklenmiştir. Örnekler hem Kazak Türkçesi ile hem de Türkiye Türkçesi ile birlikte verilmiştir. Konuları bakımından atasözlerinin ele alınışında Kazakları ve Kazak kültürünün genel özelliklerini, inanış ve beklentilerini açıkça görebilmekteyiz. Kazaklar, Türk kültürü içerisinde benliklerini muhafaza etme, gelenek ve göreneklerini bağlı kalma noktasında sağlam bir bilince sahiptirler. Ayrıca vatan, millet, devlet, din gibi konularda genel olarak bir olumlu bakış bulunmaktadır. İnsan ilişkileri, zenginlik gibi farklı konularda yer yer olumsuz bakış açılarının da varlığı görülmektedir.

İkinci Bölüm (s. 289-997) *Konularına Göre Kazak Atasözleri* adını taşımaktadır. Bu bölüm de kendi içinde on beş bölüme ayrılmaktadır. Bunlar; *İnsan İlişkileri ile İlgili; Vatan, Millet, Halk ve Yönetim ile İlgili; Toplumsal Statü ile İlgili; Kişilik Özellikleri ile İlgili; Yiyecek ve İçecekler ile İlgili; Özel Günler ile İlgili; İş, Çalışma ve Meslekler ile İlgili; Tabiat ile İlgili; Hayvanlar ve Avcılık ile İlgili; İnsan Vücudu ile İlgili; Giysiler ve Eşyalar ile İlgili; Eğitim, Bilim ve Sanat ile İlgili; Hayat, Ölüm ve Sağlık ile İlgili; Din ve İnanışlar ile İlgili; Diğer Konular ile İlgili Atasözleri* şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu bölümde konuları bakımından Kazak atasözlerini ele alan araştırmacı ilk önce Kazak Türkçesinde bulunan atasözünü vermiş ardından o atasözünü Türkiye Türkçesine aktarmıştır. Daha sonra ise Kazak Türkçesindeki atasözünün benzeri Türkiye Türkçesinde varsa onu da ekleyerek karşılaştırmalı bir çalışma yapmıştır. Burada şu örnekleri verebiliriz:

- Kötere almasañ qosa arqala: *Kaldıramazsanız birlikte sırtlayın. Bir elin nesi var iki elin sesi var.*
- Özine qaray qosağı, qonsağına qaray oşağı: *Kendisine göre eşi, eşine göre ailesi. Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş.*
- Qızıqqanğa qıysıq ayaq ta suluw körinedi: *İlgilenen kişiye çarpık pacaklı bile güzel görünür. Gönül kimi severse güzel odur.*

Kazak Atasözleri kitabının son bölümü ise *Sözlük* (s. 999-1169)'tür. Burada sözlük malzemesi Kazak Türkçesindeki atasözlerinin içerdiği söz varlığından oluşmaktadır. Sözlükte madde başı olarak alınan her kelimenin anlamı açıklanmış daha sonra o kelimenin geçtiği atasözünden örnek verilmiştir.

Eserin sonunda ise yararlanılan kaynaklar bulunmaktadır. Burada yazar eserini ortaya koyarken birçok yerli ve yabancı kaynaktan faydalanmış ve bunları eserin "Kaynaklar" kısmında sıralamıştır.

Doç. Dr. Uğur GÜRSU tarafından yayımlanan Kazak Atasözleri isimli çalışma gerek sistematiği gerekse konulara bakış açısı bakımından atasözleri ile ilgili önemli bir çalışmadır. Türkiye Türkçesindeki ve Kazak Türkçesindeki atasözlerinin karşılaştırılması olarak ele alındığı eser bu alanlarla ilgili çalışanların sıklıkla başvuracağı bir kaynaktır. Doç. Dr. Uğur GÜRSU'yu bu kapsamlı çalışmasından dolayı tebrik ediyoruz.

